

Anna Ewa Górka

Fundacja Imago – Wrocław

Doradcy zawodowi w szkole podstawowej. Projekt doskonalenia poradnictwa w szkole realizowany przez Fundację Imago, sierpień–grudzień, 2020 roku

Fundacja Imago jest organizacją działającą od 2009 roku, rozwijającą sieć partnerskich powiązań z przedstawicielami społeczności lokalnej, instytucjami administracji publicznej, pozarządowej, przedsiębiorstwami i ośrodkami naukowymi. Fundacja realizuje przedsięwzięcia zorientowane na rozwój lokalny, rynek pracy, aktywizację zawodową i społeczną, przede wszystkim w obszarach: usług proza-trudnieniowych, usług społecznych (wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów), rozwoju kadr instytucji rynku pracy, edukacji, pomocy społecznej i portalu NGO – podmiotów reprezentujących różne sektory gospodarki, a także współpracy ponadnarodowej i innowacji. Finansuje projekty dzięki pozyskiwaniu grantów krajowych i unijnych, prowadzeniu działalności odpłatnej, pozyskiwaniu darowizn oraz zaangażowaniu wolontariuszy i przyjaciół. Jednym z nich był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego projekt *Doradcy zawodowi w szkole podstawowej*. Założenia projektu, realizowanego na zlecenie Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie w okresie sierpień–grudzień 2020 roku, były inspirowane podejściem typu *action research*, które łączy elementy diagnostyczne z interwencją badawczą. Głównym jego celem było podniesienie poziomu działań doradczych poprzez analizę zorganizowanego przez Fundację wsparcia pracy 6 nauczycieli wybranych szkół w Polsce, którzy, oprócz nauczanego przedmiotu, prowadzą zajęcia z doradztwa zawodowego w klasach siódmych i ósmych. Byli to pracownicy 6 szkół podstawowych, którzy spełniali kryteria kwalifikacyjne (pełnili funkcję nauczyciela przedmiotowego w danej szkole; zostali wyznaczeni do prowadzenia zajęć z zakresu doradztwa zawodowego w roku szkolnym 2019/2020; posiadali kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pełniącego rolę doradcy zawodowego lub byli w trakcie zdobywania takich kwalifikacji) oraz wyrażali chęć udziału w działaniach o charakterze badawczym. Szkoły lokują się na terenie 3 województw: śląskiego, opolskiego oraz dolnośląskiego (po 2 placówki z dużego miasta, średniego miasta i z miejscowości mających status wsi, posiadające co najmniej dwa oddziały klas VII i VIII).

Pierwsze modelowe lekcje doradztwa zawodowego, w asyście nauczyciela pełniącego funkcję szkolnego doradcy, przeprowadzała zewnętrzna trenerka, skierowana do szkoły przez Fundację Imago. Następnym etapem było samodzielne poprowadzenie analogicznych lekcji-warsztatów przez nauczyciela poddającego krytycznej refleksji wcześniej obserwowane zajęcia w klasie równoległej. Program zajęć obejmował 2 bloki tematyczne zatytułowane: „własne zasoby” i „rynek pracy” (zajęcia w każdym bloku przewidziane były na 3 x 45 minut). Ponadto uczniowie zaproszeni zostali do uprawiania tzw. praktyk mistrzowskich, odbywanych pomiędzy blokami zajęć i polegających na indywidualnym poszukiwaniu dodatkowych informacji w otoczeniu społecznym, poprzez angażowanie znaczących Innych w proces samopoznania oraz tworzenie lokalnej mapy rynku pracy. Udział w zajęciach miał wzmacniać autorefleksję, kreatywność i odpowiedzialność zarówno prowadzących je, jak i uczniów w atmosferze dialogu, szacunku, współpracy i wzajemnego uczenia się. W ramach projektu testowano *Scenariusze Kariery* autorstwa dr Anny Górki (konsultowane w zespole projektowym) – przygotowane z myślą o prowadzeniu zajęć warsztatowych z uczniami klas siódmych i ósmych. Mając na uwadze wielowymiarowe, holistyczne i kontekstowe podejście w poradnictwie, gdzie doradca jest towarzyszem, a uczeń ekspertem swojego życia i autorem własnej ścieżki kariery, prowadzący warsztaty testowali nowe narzędzie doradcze i zachęcali uczniów – młodych ekspertów – do angażowania się i dzielenia się informacjami zwrotnymi.

Tym samym nauczyciele-doradcy, jako refleksyjni badacze własnej praktyki, podjęli działania na rzecz zmiany i rozwoju doradztwa zawodowego w szkołach. Zastosowane w projekcie narzędzia diagnostyczne (wywiady tele-IDI ze szkolnymi doradcami oraz ankieta ewaluacyjna dla uczniów i uczennic – realizowane po każdych zajęciach modelowych i samodzielnych) pozwoliły na szczegółową, jakościową ocenę koncepcji *Scenariuszy Kariery* oraz mocnych i słabych stron zajęć. Wnioski z badań przedstawione są szerzej w podsumowującym raporcie i opatrzone cytatami z wywiadów, dzięki czemu opis tego swoistego eksperymentu, sporządzony z perspektywy *emic*, ma charakter pogłębionego oglądu środowiska doradczego.

Bardzo ogólna ocena wyników projektu prowadzi do wniosku, że potrzebna jest głęboka transformacja szkolnego doradztwa, a praca doradcy w modelu wspierającym, czyli poradnictwo konstruowania życia, może być kluczem do doradztwa przyszłości – otwartego na mądre towarzyszenie, wzmacnianie kompetencji miękkich, w którym jest przestrzeń na autorefleksję, rozwój osobisty, budowanie relacji, współpracę, a także świadome projektowanie swojej ścieżki kariery/życia. Oznacza to konieczność wzmocnienia znaczenia poradnictwa poprzez m.in. zwiększenie liczby godzin szkolnego doradztwa czy nowoczesną politykę kształcenia i doskonalenia nauczycieli-doradców. W ich ocenie *Scenariusze Kariery* stanowią twórczą, merytoryczną propozycję zajęć warsztatowych, wspierającą projakościowe zmiany w doradztwie oraz narzędzie inspirujące samopoznanie.

Szczegółowe wnioski przedstawione są szerzej w podsumowującym raporcie, który dokładnie opisuje przebieg badań i efekty przeprowadzonych zajęć, a także

zawiera rekomendacje wdrożeniowe, dotyczące testowanych narzędzi i ćwiczeń doradczych typowych dla wspierającego modelu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach. Raport finalny przedstawia także analizę potrzeb doradców oraz nakreśla profil kompetencyjny doradcy zawodowego. Problematyzuje również oblicze cyfrowego doradztwa grupowego i ujawnia wyzwania zdalnej edukacji, bowiem sytuacja epidemiologiczna wymusiła adaptację proponowanych metod i narzędzi pracy w warunkach zdalnych i otworzyła nowe pytania, jak budować relacje i jak angażować uczących się online. Raport zamieszczony zostanie na początku stycznia 2021 r. na stronie www.ibe.edu.pl oraz www.fundacijaimago.pl. Zapraszamy do twórczego korzystania z przetestowanych w ramach projektu scenariuszy zajęć.